

Szakmai beszámoló a Magyarországi Tájházak Szövetsége elnökségi tagjaként, a Dél-dunántúli régióban végzett munkáról

R 2017

NA 2489/2006

B

2005-ben folytattam a térség tájházainak meglátogatását, hogy képet kapjak a múzeumi szervezetek, önkormányzatok, vagy magánszemélyek által fenntartott és működtetett népi műemlék épületek és a bennük elhelyezett kiállítások, gyűjtemények állapotáról.

1. Lakócsa -

A lakóház tulajdonosa: Somogy Megye Önkormányzata
Működtetője: Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága
A telek vegyes tulajdonú: Somogy Megye Önkormányzata, Lakócsa Község Önkormányzata
A gazdasági épületek (pajta, istálló) tulajdonosa: Lakócsa Község tulajdona

A lakóházban kiállított tárgyak tulajdonosa: Somogy Megye Önkormányzata, de nyilvántartásban Barcs Város Önkormányzata által fenntartott és üzemeltetett Dráva Múzeumban szerepel.

A Dráva Múzeum 1992-ig a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatóságához tartozott, de akkor Barcs Város Önkormányzata átvette, fenntartásáról gondoskodik.

A tájházat 1986-ban Orsi Zoltán, a Dráva Múzeum néprajzkutató igazgatója rendezte be a Dráva Múzeum anyagával. Amikor a Dráva Múzeum átadásra került a helyi önkormányzatnak, a nemzetiségi politikára hivatkozva a megyei költségvetésből vásárolt néprajzi tárgyak nem kerültek át a város tulajdonába, így a lakócsai tájház anyaga sem. Az anyag 1992-es szerződés értelmében tartós leltébe került a Dráva Múzeumhoz. A tartós leltében lévő tárgyak közül a Lakócsán bemutatott darabok állagvédelmére nem fordítottak gondot. Az 1992-ben megkötött szerződés 1997-ben lejárt, annak meghosszabbítását többször kezdeményeztük, de vezetői lépés 2005-ig nem történt benne. Többször jeleztük az intézmény vezetése felé a tárgyak és a ház állapotára vonatkozó észrevételeinket, de lépés csak az épületre vonatkozóan történt

A Dráva mentén élt/ élő horvát nemzetiség egyetlen olyan műemléki védettség alatt álló épülete a lakócsai, mely e néprajzi csoport népi kultúráját hivatott bemutatni és reprezentálni. Sajnos a helyi önkormányzat többszöri megkeresésünk ellenére sem kívánja működtetni (bár 1997. Márc. 1-én kelt és még érvényben lévő szerződés értelmében a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága átadta a működtetést a helyi önkormányzatnak, de azt nem végzi) csak problémát és jelentős költség-ráfordítást vél felfedezni a ház tényleges működtetése esetén.

A településnek nincs koncepciója a ház oktatás céljára történő felhasználására sem.

Kezdeményezéseimre Mészáros Ádám néprajzkutató közbenjárásával tárgyalások kezdődtek Barcs Város polgármesterével a Dráva Múzeum nyilvántartásában szereplő, de a megye tulajdonában lévő néprajzi tárgyak átvételére-átadására. Amennyiben erre 2006-ban sor kerül a kistérségi együttműködés nyomására (Barcs vezetésével) jobb kilátások lehetnek a tájház helyi működtetésének megszervezésére és a benne kiállított tárgyak állagvédelmére.

A KÖH által megküldött felmérési adatlapot a lakócsai tájházra vonatkozóan elkészítettem.

2. Nagydobsza

Kovács János polgármestert először 2004-ben kerestem fel, hogy a tájház működtetésére helyben megoldást találjunk. A polgármester Káró László személyében oly aktív, tette kész fiatalra talált a faluban, aki az épület külső rendbetételével és a porta rendezésével ünnepélyes keretek között 2005. aug. 27-én meg is nyitotta a talpasházat. Ennek az 1853-ban épült lakóháznak a közvetlen környezetében még állnak (3) hasonló, de védettséget nem élvező házak, közülük az egyiket az önkormányzat megvette, hogy ifjúsági szállást alakítson ki a majdani tájházi programra érkező fiataloknak. A Kincstári tulajdonban lévő talpasház berendezéséhez pályázat útján kíván támogatáshoz jutni a működtető magánszemély. A házat korabeli bútorokkal szeretné berendezni, amihez a Janus Pannonius Múzeum néprajzosainak a szakmai segítségét kéri. A lakóház végében téglából épült pajta és istálló áll, a pajta kiváló tere lehetne a tervezett pajtaszínháznak, kézműves bemutatóknak foglalkozásoknak.

Az objektum berendezésére és működtetésére komplexum programot dolgoz ki Káró László az önkormányzattal közösen..

R 2017

NA 2489/2006

RS

3. Nagytótfalu

Siklóstól alig 6 km-re fekvő 360 lelket számláló település Nagytótfalu, ahol az 1846-ban épült és 1982-ben OMF által népi műemléki védeltséget kapott református gyülekezet iskolája és tanítólakása fogadja be az iskolamúzeumot és a „tájházat” azaz „néprajzi gyűjteményt”.

Az épület az önkormányzaté, a néprajzi gyűjtemény dr. Simor Ferencné tulajdona.

Dr. Simor Ferencné gyűjteménye páratlan értéket képvisel a térségben, amit le kellene védeni, és nyilvántartásba kellene venni. **Simorné Évának segítségre lenne szüksége, hogy nyári időszakban múzeológus és egyetemisták közreműködésével a tárgyak nyilvántartása elkészüljön és restaurátor tanácsaival, iránymutatásával a szükséges állagmegóvásokra sor kerüljön.**

4. Istvándi, Kossuth u. 59.

Az 1848-ban épült lakóház a Kincstár kezelésében van, a helyi bolt vezetőjénél (Lakics Lászlóné Istvándi, Kossuth u. 37.) van a kulcs.

A ház üres, a zsuppal fedett tető beázik, a fal omladozik. Az épület a telekkel együtt gondozatlan.

Megkerestem Darányban Kertai János körjegyzőt, hogy a házzal kapcsolatos terveikről tájékozódjak. A község elzárkózik a ház fenntartásától és működtetésétől, amennyiben sikerül valakit találni, aki mindezt felvállalná, azt még ők is szívesen támogatnák, de felelősséget pénzhiány miatt nem vállalhatnak.

5. Péterhida, Fő u. 43.

Az 1810-ben épült és 1970-ben védeltséget kapott lakóház és a hozzá tartozó telek gondozott. Az önkormányzat KÖH-től és az elődjétől kapott évi 100.000 Ft-ot állagmegóvásra költi. A tető zsuppolása megoldásra vár, még nem ázik be az épület, de a javításához az évi kereten túl több pénzre lenne szükség. Ebben kéri a KÖH segítségét.

Az épület hasznosítása nem megoldott, ehhez szintén segítséget, partnert keresnek.

Az épületben víz, villany van, de WC nincs a portán.

6. Balatonszentgyörgy, Csillagvár u. 68.

Az 1836-ban emelt épületet a helyi önkormányzat működteti. Kiállítási anyagát a településen élők adták össze. A bemutatott kiállítás szegényes, méltatlan a kiemelt idegenforgalmi térségben történő bemutatásra. Kevés látogatója van, programot nem szerveznek.

Ezen a teleülésen hatalmas kontraszttal lehet találkozni.

Az évtizedek óta halódó „Csillagvár” működtetője 2004-től a keszthelyi babamúzeum tulajdonosa Török Sándor úr. A „várat” és a kiállítást felújította, a területen állatsimogatót, játszóteret alakított ki. A „Csillagvárnak” nagy az idegenforgalma, ami a tájház előtt megy el.

A tájházat színvonalas kiállításokkal és programokkal be kellene kapcsolni ebbe a forgalomba.

R 2017

NA 2489/2006

B

A tájházak fenntartóinak a helyi közösségek érdekeit és igényeit figyelembe véve kellene a népi műemlék épületeket működtetni, amire a térségben van egy-két jó példa.

Jó példa a magyarlukafai, ahol néprajzi műhelyet rendeztek be, a különböző kézműves tevékenységek elsajátítására, gyakorlására. Nyári táborok szervezésével, több turnus fiatal vesz részt, elsősorban Bp-ről, de az ország más területeiről is.

A műhelyet a Kaptár Egyesület tagjai működtetik, vezetőjük Lovas Kata.

Lovas Katalin a Janus Pannonius Múzeum alkalmazottja és így látja el a tájház működtetését.

E település rendkívül színvonalas rendezvénye a Vendel napi (okt. 20.) búcsú. A meghívott kézművesek vására a Fő utcát foglalják el, de van játszó is és tájház udvarán felállított színpadon folyamatos műsor várja a búcsúra érkezőket.

Az érdeklődők száma évente egyre több. Ezen az eseményen több ezres tömeg hömpölyög a 110 lelket számláló település főutcáján.

2005.-ben részt vettem Cigándon, Himesházán, Ócsán és Mezőkövesden rendezett elnökségi üléseken és ott voltam a III. Országos Tájház találkozón is Ócsán.

Március 19-án a Szabadtéri Néprajzi Múzeumban rendezett közgyűlésen beszámolót tartottam a térségben végzett munkáról.

Bátán az elnökség tagjaként részt vettem az „Év tájháza” bíráló bizottságának munkájában. Bizottsági tagok voltak: Dr. Füzes Endre elnök és Szabylár Péter ügyvezető elnök.

Az év során regionális találkozót szerveztem Magyarlukafára (június 17.) Lovas Kata segítségével. Ide a szövetség elnökségi és felügyeleti bizottságának tagjain kívül meghívtuk a térség (Baranya, Somogy és Tolna megye) összes tájházat fenntartó és működtető szervezetét és egyénét.

A programon 45 fő vett részt.

Az előadások sorát Huszár Zoltán, a Baranya Megyei Múzeumok igazgatója, a múzeumhálózat bemutatásával és a 100 éves (2004.) Janus Pannonius Múzeum gyűjteményeinek ismertetésével kezdte.

Begovác Rózsa a Janus Pannonius Múzeum néprajzkutatója részletesen beszámolt a megye tájházairól és a bennük látható kiállításokról.

Sisa Béla a KÖH programigazgatója a tájházak születésére emlékezett és arra a hatalmas szakmai összefogásra, mely az 1960-as évek második felétől az 1980-as évek végéig hajtotta a népi műemléki védettséget elnyert épületek felújítását. Európában egyedülálló, hogy műemléki védettséget kapott 215 épület/épületegyüttes állami támogatásból (OMF) felújításra került.

Az épületállomány leírása fotóval kísérve 2004-ben megjelent „NETWORK OF RURAL HERITAGE BUILDINGS OF HUNGARY” című kötetben jelent meg Sisa Béla szerkesztésében.

Hegy Zsuzsa a Magyar Turizmus Rt regionális igazgatója Dél-Dunántúl turisztikai marketingjével ismertette meg az érdeklődőket, bemutatva a legújabb kiadványokat.

Kékes Tóbiás Magyarlukafa polgármestere arról a munkáról beszélt, melyet feleségével, Lovas Katával végeztek a településen az 1980-as évektől napjainkig. A halálra ítélt baranyai település a politikai akarat ellenére sem lehelte ki a lelkét, mert a tájház és a köré szerveződő fiatal alakotók olyan hagyományokat teremtettek, melyek megmentették és híressé tették a falut. A több, mint 20 éve megrendezésre kerülő Vendel napi búcsú ma már több ezer embert vonz, az itt rendezett kézművesek vására a legnagyobb a térségben.

Szabylár Péter a találkozón beszélt a KÖZKINCS- programról, a szövetség terveiről és lehetőségeiről.

Az előadásokat Balázs Kovács Sándor frissen megjelent kiadványának „Néprajzi barangolások Tolna megyében”, bemutatása zárta.

Ebéd után a tájházat és az év során ott zajló eseményeket Lovas Kata ismertette a résztvevőkkel.

A Tájházi Műhely továbbképző programját (Magyarországi Tájházak Szövetsége, Szabadtéri Néprajzi Múzeum) október 14-én Szennára szerveztük. A munkát Imrő Judit, Simon Andrea, Matuczka Ferenc és Gözsy Gáborné segítette.

Téma: A település egyéb láttnivalóinak kapcsolása a tájház látogatás programjába, programkészítés, társszervezetek bevonása

A délelőtt folyamán előadások hangzottak el, délután a Szabadtéri Néprajzi Gyűjteményt mutatta be Imrő Judit néprajzos- gyűjteményvezető.

Délelőtt folyamán Dr. Winkler Ferenc megyei múzeumigazgató: Tájházak, műemlékek, múzeumi szervezetek címmel tartott előadást, majd Handó János, Szenna Község Polgármestere a település gondjairól, fejlődési lehetőségeiről beszélt. A falusi turizmus mozgalomhoz a településen több család csatlakozott, többek között az ő családjá is. Így személyes tapasztalatait, véleményét és élményeit osztotta meg a hallgatósággal.

R 2017

NA 2489/2006

3

A település idegenforgalmi látványossága az 1785-ben épített református templom és a köré emelt szabadtéri néprajzi gyűjtemény. A faluban van egy tájház is, aminek sorsa hosszú évtizedek után megoldásra vár. Szennát a Zselic központjának is tartják. Természeti adottságait, szépségét szeretné a település kihasználni jól összehangolva a kulturális örökség látnivalóival.

Handó János beszélt fia, ifj. Handó János vállalkozásáról is, mely Patcán található és „KATICA TANYA” néven vált ismertté. Itt állatsimogató, kézműves foglalkozások, lovaglási lehetőség várja a pihenni vágyó családokat és fiatalokat.

Imrő Judit néprajzkutató-gyűjteményvezető előadásában arról a kézműves foglalkozásokról számolt be, melyeket évek óta rendez a szabadtéri gyűjteményben. Nyári táborok és bemutatók alkalmával népi iparművészek tanítják a gyerekeket a szövés, az agyagozás, a gyöngyfüzés stb. fogásaira, az eszközök használatára.

Káro László a nagydobszai tájház vezetőjeként arról a példás összefogásról számolt be, amit a több éve elhanyagolt ház érdekében 2005-ben sikerült a településen megvalósítani.

A ház megnyitása ünnepélyes keretek között 2005. aug. 27-én történt meg.

Faidt Józsefné a Bátai Általános Művelődési Központ igazgatója a település tájházáról, a benne elhelyezett gyűjteményről és a faluban álló halászházról és ezeknek az oktatásban, idegenforgalomban betöltött szerepéről beszélt.

Kaposvár, 2005. Dec. 1.

Kapitány Orsolya